

Alternative rurale

FISM DFID

Se editează în cadrul proiectelor de creare a rețelilor de beneficiari FISM în zonele de nord, sud și centru ale Republicii Moldova, finanțate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și realizate de Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT

Martie 2003

SEMINAR LA CAHUL

Beneficiarii FISM din sudul republicii într-un schimb de experiență

În perioada 24 – 27 februarie 2003, în municipiul Cahul a avut loc un seminar cu genericul „De la durabilitatea obiectivelor renovate - la dezvoltarea durabilă a comunității”. Acest seminar face parte din activitățile planificate în cadrul Proiectului „Crearea rețelei de beneficiari FISM în zona de sud a republicii” implementat de Centrul CONTACT grație suportului financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

Continuare în pag.2

ACTIVITĂȚI CURENTE

- ❑ Efectuarea monitorizării sociale a performanțelor comunităților ce au aderat la rețelele de nord și de sud ale republicii
- ❑ Desfășurarea seminarului “Parteneriatul social la nivel de comunitate”
- ❑ Elaborarea planului strategic de dezvoltare social-economică în satele Baraboi, județul Edineț, și Cuhureștii de Jos, județul Soroca

SUMAR

▼ În Crihana Veche gazul a ajuns la fiecare poartă

pag. 4

▼ Rublenița, o comună-model care-și împărtășește experiența

pag. 6-7

▼ Satul Roșietici, ca o familie mare și unită

pag. 8

▼ Molești, un sat pregătit pentru schimbări

pag. 9

▼ Oamenii din Sadic și-au adus confortul urban la ei acasă

pag. 10

▼ Avem nevoie de puțină dragoste-n plus

pag. 11

SATUL ÎN PRIM-PLAN

Planificare strategică la Volovița

În februarie, la Volovița, județul Soroca, a avut loc un seminar de planificare strategică, care a finalizat cu elaborarea unui plan de dezvoltare socio-economică a satului pentru următorii cinci ani. Acest plan a fost elaborat ca urmare a conștientizării faptului că activitățile desfășurate pînă în prezent au avut un impact benefic pentru sat. Însă, pentru o dezvoltare armonioasă a comunității, este necesară o evoluție complexă, bine structurată a tuturor domeniilor de activitate.

Implementarea strategiilor elaborate după patru zile de lucru, va contribui la depășirea problemelor existente, iar satul Volovița poate deveni în anul 2008 un sat gazificat, cu o solidă infrastructură socială și economică, cu instituții moderne de învățămînt, curative și de agrement, cu servicii publice diversificate și de calitate.

Grupul de lucru a concluzionat că prioritate pentru Volovița sînt prosperarea sectorului economic prin atragerea investițiilor externe și valorificarea resurselor proprii, dezvoltarea infrastructurii locale, consolidarea parteneriatului social și sectorului asociativ.

În baza strategiilor adoptate, s-a conce-

put un plan de activități pentru următorii cinci ani, s-au estimat sursele financiare necesare pentru implementare, termenele de implementare și persoanele sau organizațiile responsabile de desfășurarea activităților în cauză. Acțiunea de la Volovița se

înscrie în proiectul “Crearea rețelei de beneficiari FISM în zona de nord a republicii”, finanțat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova și administrat de Centrul CONTACT.

Margareta VAMEȘ

UN NOU PROIECT

Rețeaua de beneficiari FISM în zona de centru a republicii

Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT va lansa în curând Proiectul "Crearea rețelei de beneficiari FISM în zona de centru a republicii".

Conform proiectului, 154 de localități din județele Chișinău, Lăpușna, Orhei (sect. Orhei, Telenești, Rezina), și Ungheni (sect. Călărași, Nisporeni), vor participa la crearea rețelei de beneficiari FISM în centrul Moldovei. 123 de comunități din această zonă au implementat deja microproiecte finanțate prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova. În 140 din respectivele comunități au fost create asociații de beneficiari.

Scopul proiectului este consolidarea capacităților organizaționale, decizionale și manageriale ale structurilor neguvernamentale care vor adera la rețea. În acest scop, pe parcursul unui an și jumătate vor avea loc seminare regionale, vor fi efectuate vizite de studiu la nivel de rețea, se vor elabora și difuza programe televizate, se vor organiza monitorizări sociale ale performanțelor comunităților din rețea. Proiectul mai prevede elaborarea planurilor strategice în zece comunități din rețea și crearea centrelor de dezvoltare și informare în șase localități. În cinci școli din mediul rural va fi predat cursul opțional "Dezvoltare comunitară", anterior profesorii fiind instruiți pentru respectivul curs. Lunar, va fi editat și distribuit buletinul informativ "Alternative rurale". De asemenea, va vedea lumina tiparului un ghid pentru liderii comunitari, precum și alte materiale informative necesare comunităților din rețea.

Astfel, prin realizarea eficientă a acestor activități va crește rolul și prestigiul ONG-urilor în comunități, va fi stimulat procesul de atragere a investițiilor, se va dezvolta fluxul informațional. Totodată, se vor stabili parteneriate sociale care vor asigura o dezvoltare durabilă a comunităților.

Rețeaua beneficiarilor FISM din zona de centru, la fel ca și cele din sudul și nordul republicii, va constitui o alianță a organizațiilor creată prin libera manifestare a voinței persoanelor asociate în vederea realizării în comun a obiectivelor rețelei. Rețeaua va funcționa în baza a trei principii: imparțialitate, transparență și toleranță. Ea este deschisă pentru orice structură asociativă non-profit, care e înregistrată și activează în comunitățile din zona de centru a republicii, care e beneficiară a proiectului FISM și care dorește să contribuie la îmbunătățirea calității serviciilor socio-economice prestate populației din mediul rural.

Veaceslav LAPIN

Alternative rurale

Se editează în cadrul proiectelor de creare a rețelelor de beneficiari FISM în zonele de nord, sud și centru ale Republicii Moldova, finanțate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și realizate de Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT

Buletinul a fost elaborat cu asistență tehnică acordată de Fondul de Investiții Sociale din Moldova

Coordonator de proiect - Vitalie Postu
Responsabil de editie - Sergiu Gavriliță
Reporteri: Ion Cernei, Rodica Ciorănică,
Natalia Răilean

Tipar executat la tipografia "Prag-3"
Tiraj: 3000 exemplare, comanda: 321

SEMINAR LA CAHUL

Beneficiarii FISM din sudul republicii într-un schimb de experiență

Urmare din pag.1

Lucrările seminarului au fost deschise în prezența mai multor oficialități de rang județean. Cei 68 de participanți la seminar, între care 56 de reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și primăriilor din 34 de localități ale județelor Cahul, Taraclia, Tighina și UTA Gagauz-Yeri, au ascultat cu mult interes discursurile pe cât de laconice, pe atât de importante, ale prefectului de Cahul Constantin Stefoglo, vicepreședintelui Consiliului județean Cahul Gheorghe Vasilache, primarului municipiului Cahul Ștefan Bratu și ale altor reprezentanți ai administrației cahulene. Vorbitorii au menționat meritul deosebit al FISM în evoluția socio-economică a comunităților din sudul Moldovei. În ultimii doi ani, numai în județul Cahul, cu suportul financiar al FISM au fost implementate 23 proiecte de renovare a școlilor, grădinițelor, drumurilor, podurilor, de construcție a sistemelor de gazificare, apeductelor - obiective cu un cost total de circa 1,5 milioane de dolari americani.

Maia Sandu, reprezentantă a Băncii Mondiale, a prezentat un raport despre reducerea sărăciei și dezvoltarea locală, menționând că în Moldova sărăcia a căpătat proporții dramatice. Potrivit Maiei Sandu, dezvoltarea comunitară este un factor important în reducerea sărăciei, deoarece transmite grupurilor comunitare control asupra deciziilor și resurselor financiare.

Prezentându-și conceptul analitic despre dezvoltarea durabilă a comunităților, Viorel Ciubotaru, președinte al Societății pentru inițiative sociale „Acțiunea civică”, a subliniat că problemele spațiului rural sînt, în cazul Moldovei, degradarea economică, socială, culturală, ecologică și depopularea satelor. Potrivit raportului, modalitățile de depășire a proceselor de degradare a comunităților ar fi exploatarea chibzuită a resurselor rurale, posibilitățile oferite satelor, conștientizarea problemelor și autoorganizarea. Analiza rolului ONG-urilor în dezvoltarea comunitară făcută de Vitalie Postu, directorul Programului Dezvoltare Comunitară, Centrul CONTACT, a scos în evidență necesitatea implicării tot mai active a sectorului asociativ în viața comunității.

În cadrul celor trei ateliere de lucru, liderii ONG-urilor, primarii și directorii de școli din localitățile beneficiare ale FISM au prezentat studii de caz, prin intermediul acestora fiind reliefate cele mai stringente probleme ale comunităților. De pildă, în cadrul unui atelier, grupul de lucru a identificat strategiile locale de reducere a sărăciei. Potrivit liderilor comunitari, printre strategiile de bază se numără înființarea asociațiilor de economie și împrumut, crearea locurilor de muncă, atragerea investițiilor, constituirea centrelor de informare și instruire, dezvoltarea turismului rural, formarea și promovarea ONG-urilor în comunitate, îmbunătățirea serviciilor sociale, autonomia financiară locală.

În cadrul atelierului la care a fost abordat rolul Asociației de beneficiari ca centru de dezvoltare a comunității și de informare, s-a insistat asupra următoarelor probleme: organizarea adunărilor gene-

rale de către asociație, colaborarea cu APL, mass-media, agenții economici, confesiunile religioase, ONG-urile, lucrul individual cu cetățenii, participarea tuturor la colectarea contribuțiilor etc.

Alt grup de lucru a discutat, în cadrul atelierului „De la obiective renovate - la servicii sociale îmbunătățite”, despre accesul la informație, implementarea programelor de alternativă, optimizarea procesului educațional, parteneriatul social, ameliorarea calității vieții.

Impresii de la seminar și lecții de la colegi

Lumea, adică primarii, directorii de școli și liderii de ONG, a rămas încântată de participarea la seminarul de la Cahul. „Nu vă imaginați câte lucruri noi am înșușit aici, ne-a mărturisit dna Ana Carp, directoarea complexului școală primară-grădiniță din satul Cotihana. Am aflat răspunsul la atâtea întrebări care nu-mi dădeau pace nici noaptea, am aflat cum au rezolvat probleme similare cu ale noastre colegii din alte localități și m-a surprins ingeniozitatea unora dintre ei, mai ales, în ceea ce privește colectarea surselor financiare locale.”

Natalia Salciuc, directoarea școlii din Cania, sectorul Cantemir, ne-a spus că școala în fruntea căreia se află d-sa a fost renovată cu susținerea FISM. După realizarea acestui microproiect, Asociația părinților și pedagogilor din localitate caută soluții și pentru alte probleme ale comunității. „La acest seminar am învățat cum putem contribui la laborarea și implementarea planului strategic de dezvoltare a comunității, cum să organizăm mai eficient colectarea de fonduri, cum se asigură transparența în activități și cum pot fi atrase noi investiții, a detaliat Natalia Salciuc. Cel mai important este că am aflat toate aceste lucruri practice unii de la alții.”

Fostul profesor de istorie, Pavel Lazăr, primarul satului Crihana Veche, jud. Cahul, le-a dat colegilor o lecție despre felul în care comunitatea pe care o conduce a fost mobilizată la soluționarea problemelor satului. „Studiul de caz al satului Crihana Veche le-a oferit participanților la seminar noi idei de valorificare a resurselor umane și naturale din localitățile lor, noi posibilități de a asigura o participare activă a comunității în rezolvarea propriilor probleme, de a garanta achitarea taxelor și impozitelor locale și colectarea de fonduri. E bine că am comunicat, că am pus

pe tapet problemele la care încă nu avem soluții”, ne-a declarat Pavel Lazăr.

În loc de concluzii

Pe parcursul desfășurării seminarului au avut loc ședințele de lucru ale Consiliului consultativ provizoriu al rețelei din care fac parte reprezentanții ai județelor Cahul, Tighina, Taraclia și UTA Gagauz-Yeri. A fost aprobat Regulamentul de funcționare a rețelei de beneficiari FISM în zona de sud a republicii, seminarul demonstrând dorința participanților de a adera la rețeaua creată. Au fost înregistrate 36 de cereri de aderare la rețea din 32 localități beneficiare ale proiectului FISM.

Organizațiile neguvernamentale au reușit să-și împărtășească experiența acumulată în procesul administrării proiectelor susținute de Fondul de Investiții Sociale în Moldova. La fel de utile au fost și seminarele de instruire la temele managementul organizației și colectarea de fonduri prezentate de Mihai Godea, director al Programului Dezvoltare ONG, Centrul CONTACT. Participanții la seminare au fost familiarizați cu ceea ce presupune managementul unei organizații neguvernamentale, distribuția competențelor și cunoașterea lor de către membrii organelor de conducere, activitatea unei organizații fiind eficientă atunci când fiecare membru al acesteia își cunoaște rolul în asociație.

Printre elementele deconectante ale seminarului figurează prezentarea filmului „Democrație pentru oameni, oameni pentru democrație” realizat de Centrul CONTACT Cahul cu suportul financiar al Corpului Păcii, precum și concertul susținut de grupul etnofolcloric „Ilincuța” din Zirnești și ansamblul coregrafic „Busuioc” din Cucoara, costumele artiștilor amatori fiind confecționate în cadrul proiectelor finanțate de Fundația SOROS prin intermediul Centrului CONTACT.

Conform evaluărilor participanților, seminarul și-a atins scopurile scontate: a conștientiza situația actuală a localităților rurale, a reliefa perspectivele comunităților și a găsi posibilitățile de îmbunătățire a nivelului de trai al comunităților. Participanții la seminar au dat dovadă de claritate și elocvență a informației prezentate, precum și de abilități de comunicare - elemente foarte necesare funcționării eficiente a unei rețele de beneficiari ai FISM.

Lilia DĂNILĂ

VIZITĂ DE STUDIU

Un bun exemplu pentru alte localități

De la fiecare om pe care ți-e dat să-l întâlnești și să-l cunoști poți învăța ceva, mult mai importante fiind învățămintele pe care le tragi după ce vizitezi un sat în care locuiesc sute de oameni, cu multă experiență de viață, dar și cu nenumărate nevoi zilnice. Acesta a fost motto-ul vizitei de studiu desfășurate recent la Volovița, județul Soroca. De menționat că vizita face parte din cadrul Proiectului „Crearea rețelei de beneficiari FISM în zona de nord a republicii” administrat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova și implementat prin intermediul Centrului CONTACT.

Vizita la Volovița ne-a demonstrat că, acolo unde există lideri care acordă prioritate intereselor majorității și nu celor individuale, iar nucleul din jurul lor se coagulează în baza unor principii democratice, efortul comunelor mici spre dezvoltare este sporit datorită implicării fiecărui membru din comunitate. În cadrul vizitei de studiu la care au participat circa 30 de persoane ai asociațiilor obștești, membre ale rețelei de beneficiari FISM din zona de nord a republicii, și-au împărtășit experiența oamenilor care au reușit să se asocieze și să-și rezolve eficient problemele de nivel comunitar.

Un centru de consultații în agricultură

Centrul de informare și consultații în agricultură din satul Volovița a fost punctul de pornire a studiului respectiv. Gheorghe Găină, directorul centrului, a reușit să facă o prezentare amplă a activităților pe care le desfășoară agenția și să schițeze cadrul dezvoltării economice a satului. Potrivit d-sale, în Volovița activează agenți economici care obțin un deosebit succes și se bucură de respectul comunității. Unul dintre aceștia este S.A. „Alfa-Nistru”, o fabrică de conserve care aplică tehnologii performante în sectorul agrar, dispune de un magazin

agricol și care și-a schițat planuri grandioase pentru viitorul apropiat.

Serviciile oferite de centru sînt orientate spre gospodăriile țărănești ce practică agricultura la scară mică și nu dispun de o pregătire serioasă în managementul agrar. Tehnologiile performante, piața de desfacere, consultațiile agrotehnice, creditele avantajoase, legislația funciară etc. sînt noțiunile de bază cu care operează respectivul centru. Oaspeții au manifestat curiozitate față de posibilitățile de colaborare a centrului cu asociațiile din cadrul altor comunități, încercînd să afle cum poate fi elaborat mecanismul de funcționare a unui centru similar.

Un milion de lei adus de ONG-uri

A doua parte a vizitei de studiu a fost axată pe familiarizarea participanților cu rezultatele activității sectorului asociativ din Volovița. La momentul actual, în satul Volovița activează trei organizații obștești - Asociația părinților și pedagogilor „Paladium”, ONG „Galateea” și Organizația obștească „Protect”. Prima gazdă a fost ONG „Galateea”, a cărei președintă este învățătoarea Angela Mușenco. ONG-ul a cîștigat două proiecte. Primul, în valoare de 500 de dolari, presupunea crearea unui teatru de păpuși, proiect realizat de copiii gimnaziului din Volovița. Al doilea proiect, în curs de implementare, prevede înființarea unui studiou de creație a copiilor. Sceneta nouă a Teatrului de păpuși, montată special cu ocazia acestei vizite, a fost o mare surpriză pentru toți participanții. După prezentarea spectacolului, micii actori și-au împărtășit bucuriile și emoțiile care i-au încercat în scurta lor practică de actori. Este remarcabil că acest teatru de păpuși a fost creat datorită insistenței membrilor organizației, care, prin eforturi neobosite, au obținut suport financiar în cadrul Programului Dezvoltare Comunitară finanțat de Fundația Soros și administrat de Centrul CONTACT.

Ceva mai tîrziu, aflați încă sub impresia celor prezentate de copiii

de la teatrul de păpuși, oaspeții au luat cunoștință de activitatea APP „Paladium”. Președinta APP, Galina Lavraniuc, a expus toate etapele pe care le-au parcurs membrii asociației la implementarea micro-proiectului prin care, cu sprijinul FISM, a fost renovat gimnaziul din Volovița. Dînsa a vorbit despre metodele prin care au fost depășite obstacolele întîlnite la realizarea proiectului, despre suportul membrilor comunității și al administrației publice locale.

Nota cea mai obiectivă a fost pusă organizațiilor neguvernamentale din Volovița de către primarul comunei Vasilec (comună din care face parte și satul Volovița), Grigore Ciobanu. Evident, aprecierea a fost cu nota maximă, deoarece organizațiile neguvernamentale din comună au adus în Vasilec investiții de circa 1 milion de lei (!).

Discuțiile au fost axate pe beneficiile pe care le pot avea asociațiile din rețea inițiind unele activități în parteneriat. Exemplul satelor mici, cum este Volovița, care înregistrează rezultate remarcabile în dezvoltarea social-economică și culturală, ar trebui să-i stimuleze și să-i ambiționeze pe reprezentanții localităților cu un potențial economic mult mai valoros. Satul Volovița nu este o excepție singulară de la regulă, ci un exemplu real care poate fi preluat de multă lume.

Ion BABICI

SATUL ÎN PRIM-PLAN

Stimulent pentru comunitate

În satul Borceag, județul Cahul a avut loc primul seminar de planificare strategică desfășurat în cadrul Proiectului „Crearea rețelei de beneficiari FISM în zona de sud a republicii”.

Seminarul a avut loc în incinta școlii medii din localitate și a întrunit 19 lideri comunitari. Grupul de lucru a fost constituit din reprezentanți ai primăriei, consilieri locali, pedagogi, agenți economici, tineri și lideri ai organizațiilor neguvernamentale.

După familiarizarea auditoriului cu problemele comunității din Borceag, au urmat patru seminare privind procesul de planificare strategică: seminarele viziunilor, contradicțiilor, direcțiilor strategice și implementării. La seminarul viziunilor membrii grupului de lucru au fost invitați într-o călătorie imaginară spre viitorul dorit de comunitate, ca, mai tîrziu, aceste viziuni să ia forma unor strategii eficiente de dezvoltare socio-economică a satului, capabile să reziste unor condiții schimbătoare ale mediului. Seminarul contradicțiilor s-a

dovedit a fi ceva mai dificil pentru membrii comunității, participanți la seminar. Este ușor să visezi și să-ți imaginezi, dar este destul de complicat să pătrunzi în esența problemelor și să găsești cauza contradicțiilor, să determini modalitățile de ameliorare și depășire a acestora. La determinarea direcțiilor strategice și a planului de acțiuni, grupul a lucrat cu multă pasiune și, de aceea, rezultatul seminarului a fost cel dorit – a fost elaborat planul de dezvoltare socio-economică a satului Borceag pentru perioada 2003-2008, un plan concret, cu strategii bine gîndite și realizabile.

Organizarea acestui seminar a constituit o provocare pentru membrii comunității, stimulîndu-le interesul pentru procesul de soluționare a problemelor locale. A fost scoasă în evidență necesitatea de a continua procesul de instruire a membrilor grupurilor de lucru în ceea ce privește scrierea proiectelor, managementul organizațional, colectarea de fonduri, elaborarea planurilor de afaceri etc.

Seminarele de planificare strategică sînt evenimente importante pentru comunitățile rurale, reprezentînd un stimulent pentru comunitate, făcînd-o mai receptivă și mai interesată de propriile probleme.

Silvia STRELCIUC

Notă: Centrul CONTACT a mai intermediat procesele de planificare strategică în satele Pelinia (Bălți), Pîrlița (Ungheni), Ștefănești (Soroca) și Javgur (Lăpușna). Menționăm că Ștefănești, Pîrlița și Javgur fac parte din cele 16 sate care au trecut preselecția în concursul pentru obținerea finanțării din grantul japonez care prevede finanțarea unor subproiecte de dezvoltare comunitară. Grantul va fi gestionat prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova.

CALD ȘI IEFTIN

În Crihana Veche gazul a ajuns la fiecare poartă

Lazăr PAVEL,
primarul satului Crihana-Veche,
județul Cahul

Acum 4 ani, administrația locală din Crihana Veche a împărțit satul în 12 sectoare pentru a-i invita mai lesne pe oameni la prima adunare generală. Scopul adunării era să se determine problema prioritară a satului, după care la FISM - o organizație nouă pe atunci - urma să fie prezentată ideea de microproiect a satului Crihana Veche. Ca nicio dată până în acel moment, la adunare au venit foarte mulți oameni.

Comunitatea a decis să construiască gazoductul, un traseu cu o lungime de 5 kilometri, și să conecteze la rețeaua de gaze instituțiile de menire socială din localitate.

Pentru asociația obștească „Crihana-gaz”, creată după cea de-a doua

adunare a sătenilor, a fost cel mai greu să colecteze contribuția comunității în mărime de 15 la sută din costul proiectului. La un ajutor din partea bugetului local nu se putea spera. Primăria nu plăti salariile bugetarilor de 18 luni. Iar cele 7 asociații de gospodărie țărănești erau abia la început de cale. Astfel, nu se miza decât pe bunăvoința membrilor comunității - pensionari cu pensia medie de 35 de lei și oameni care primeau, de bine de rău, un salariu. Fiecare gospodărie urma să aloce în contul gazificării nu mai puțin de 140 de lei. Se conta pe circa 1000 de gospodării. Până la 1 decembrie 1999 au fost colectate 165 mii de lei. Unii au contribuit cu sume între 500 și 1000 de lei. Pedagogii au dat și bani în împrumut asociației „Crihana-gaz”. Un ajutor considerabil a venit din partea consătenilor ce locuiesc departe de sat. Fiecare dintre ei a primit câte o scrisoare din partea administrației locale prin care li se solicita aportul la prosperarea satului.

Lucrările de construcție au demarat cu instalarea a 50 de convecatoare în școală. Deoarece instalarea acestora a avut titlu de experiment, la Liceul teoretic „M. Eminescu” din localitate sezonul de încălzire a început la 22 noiembrie 2001.

În scurt timp, lumea s-a convins că viața copiilor nu este amenințată de vreun pericol, iar primăria s-a bu-

curat că are cu o problemă mai puțin - încălzirea cu gaze naturale a școlii era foarte economicoasă pentru bugetul local. Până la instalarea convecatoarelor, pentru încălzirea școlii cu trei niveluri se cheltuiau anual 165 mii de lei. Chiar și cu această risipă de bani în cele 23 săli de clasă era frig, copiii fiind trimiși pe la casele lor înainte de sfârșitul lecțiilor. În iarna 2001-2002, școala a cheltuit pentru încălzire doar 11 mii de lei, iar în

anul curent - 18 mii de lei.

Oamenii din Crihana Veche au certitudinea că doar cu aportul întregii comunități se poate face ceva pentru sat. Am fi vrut să facem mai multe lucruri utile, dar concurența la finanțarea diverselor proiecte este mare.

În prezent, la rețeaua de gaze naturale are acces tot satul. Asociația „Crihana-gaz” a reușit să organizeze crearea cooperativelor de

mahala, membrii acestora fiind conectați la rețea. Cei care nu au bani pentru branșarea la rețea, pot face împrumuturi de la cooperativele respective. Beneficiari de gaze naturale sînt cele două școli din Crihana Veche, grădinița, două biserici și locatarii a 70 de case. Încă 300 de gospodării urmează să fie conectate la rețea până la finele anului curent. Important e că gazul a ajuns la poarta fiecăruia.

Posibilități de antrenare a comunității în soluționarea problemelor locale

1. Disponibilitate de a se investi în programe rurale - după identificarea problemei, populația decide dacă poate contribui la rezolvarea acesteia.
2. Formarea grupurilor de inițiativă în instituțiile bugetare, mahalale, zone ale satului.
3. Valorificarea resurselor umane locale, care i-ar putea convinge pe cei pasivi să nu stea deoparte.
4. Analiza economică a problemelor locale.
5. Colectarea fondurilor și atragerea investițiilor.
6. Transparență în activitatea comunitară și gestionarea fondurilor.
7. Corectitudine la achitarea impozitelor și taxelor locale.
8. Stabilirea parteneriatelor între administrația locală, societatea civilă și agenții economici.

ÎN CURS DE IMPLEMENTARE

Ideea de a renova școala a solidarizat comunitatea

Printr-o ironie a întâmplării, nu școala sau biserica au devenit principalele repere arhitectonice ale comunei Singerei-Noi, ci Casa de rugăciuni a comunității evanghelist-baptiste din localitate - o construcție impunătoare, cu trei niveluri. Există însă șansa de a „retușa” acest tablou al localității. Grație implicării administrației publice locale și direcției școlii, reprezentanții celor trei confesiuni religioase din comunitate s-au solidarizat pentru a atinge un scop comun: în următoarele zile, la Singerei-Noi va demara procesul de reparație a școlii.

Școala din Singerei-Noi a fost construită în 1985. De atunci, n-au trecut nici două decenii, dar, deoarece în ultimii zece ani aici nu au fost făcute nici un fel de reparații, a avut de suferit mai ales sistemul de încălzire, a cărui întreținere necesită cheltuieli enorme, greu de suportat pentru bugetul comunei.

Din discuția cu directorul școlii, Ion Răileanu, am aflat că comunitatea evanghelist-baptistă, susținută

de frații întru credință din Germania și SUA, era gata să construiască aici o școală. Dar, bineînțeles, cu anumite condiții, care nu au fost acceptate de credincioșii ortodocși și pentacostali. Într-un sfârșit, oamenii au căzut de acord că trebuie renovată vechea școală, toate cele trei comunități de confesiuni diferite dînd dovadă de solidaritate în ceea ce privește acumularea mijloacelor pentru reconstrucția acesteia.

Este adevărat că la Singerei-Noi procesul de acumulare a contribuției a durat mult mai mult decât în alte localități antrenate în proiectele FISM. Locuitorii celor trei sate care intră în componența comunei - Mîndreștii-Noi, Marineștii și Singerei-Noi - nu au mai practicat niciodată asemenea activități. Cele peste 132 mii de lei, adică contribuția de 15 la sută a comunității, au fost acumulate pe parcursul a șapte luni. Însă, potrivit directorului școlii, la respectivele activități sătenii au participat cu mic cu mare. Toți pensionarii din comună au contribuit cu suma de 5-10 lei. De-a dreptul impresionant a fost gestul unei bătrînele care a

dat, bucuroasă, 10 lei după ce a vîndut o ulcică de smîntînă.

După ce au fost adunați banii și perfectate actele de finanțare a microproiectului, a fost anunțat tenderul. Deoarece au fost organizate patru (!) concursuri, s-a cam tras de timp, dar, în cele din urmă, a fost semnat contractul cu întreprinderea individuală „Alexcor-Prima” din Bălți. Lucrările urmează să fie începute în a doua jumătate a lunii martie, odată cu încălzirea timpului. Va fi schimbat acoperișul, va fi construită o sală de cazane și instalat un nou sistem de încălzire. Volumul total al lucrărilor ce trebuie efectuate se estimează la circa 870 mii de lei. La lucrările de renovare vor participa vreo 80 de săteni cu experiență în construcții.

Antonina Gogu, președinta Asociației părinților și pedagogilor „Renovarea”, ne-a comunicat că APP deține funcțiile de administrare a microproiectului, fiind responsabilă și de colectarea mijloacelor financiare. Asociația a avut rolul principal în comunicarea cu oamenii din localitate. „Nu se întâmplă în fiecare zi ca o organizație cum este FISM să fie interesată să in-

vestească în satul nostru și ar fi fost păcat să nu fi reușit să convingem lumea de necesitatea de a contribui la realizarea proiectului de reparație a școlii. Am format grupuri de inițiativă, în majoritate din profesori și părinți, care au mers din casă-n la casă și le-au explicat oamenilor ce se așteaptă de la ei. Oamenii au înțeles că nimeni nu ar dori să ne susțină financiar dacă nu s-ar vedea, înainte de toate, interesul nostru de a schimba starea de lucruri din comunitate.”

Pensionarul Nicolae Andrușceac ne-a spus sfătos că lumea nu poate fi indiferentă atunci cînd apare o posibilitate de a soluționa o problemă locală cu ajutorul unor organizații din afara comunității. Altminteri, obiectivele de menire socio-culturală din Singerei-Noi, dar și din alte sate, ar fi sortite distrugerii. Din fericire, comunitatea din Singerei-Noi a înțeles că de ea însăși depinde prosperarea întregului sat. Chiar dacă sînt răzleții prin convingeri religioase diferite, oamenii s-au adunat în jurul unei idei care nu putea decât să-i unească.

Ion CERNEI

OBSTACOLE DEPĂȘITE

Oamenii din Calfa simt că trăiesc

Sigură de corectitudinea principiului de activitate a Fondului de Investiții Sociale din Moldova „Primul venit – primul servit”, în noaptea de 21 septembrie 2000 Ludmila Ceaglic, primarul comunei Calfa, județul Chișinău, a dormit la FISM, alături de femeia de serviciu. Gazificarea satelor Calfa și Calfa Nouă era atât de importantă pentru comunitate, încât o noapte petrecută fără pic de confort pe coridorul potențialei instituții salvatoare, era o nimica toată.

Avantajă de condiția de a fi primii, dar și de faptul că gazul era deja adus pînă la marginea comunei, oamenii din Calfa au implementat cu sprijinul FISM două microproiecte concomitent – gazificarea satelor Calfa și Calfa Nouă și gazificarea școlii, ultimul presupunînd și construcția unei săli de cazane moderne.

Pînă la realizarea propriu-zisă a microproiectelor, la Calfa avusesse loc o luptă acerbă între populație și Agenția de implementare, ne-a mărturisit dna primar. „Se cerea un efort enorm de a convinge și chiar de a constrînge oamenii să se implice în rezolvarea problemei legate de gazificarea comunei. O altă șansă decît cea oferită de FISM nu aveam și nu o puteam pierde tocmai din cauza intoleranței unor consăteni.” Au intervenit în regim de urgență agenții economici care au depus contribuția în locul oamenilor care se mai cereau convinși.

Investiția în cele două proiecte a fost estimată la 1,4 milioane de lei, inclusiv contribuția comunității de 241 mii de lei. Pentru contorizarea fiecărei gospodării au fost colectați suplimentar 278 mii de lei.

Demararea construcției gazoductului central cu o lungime de 4,2 kilometri s-a tergiversat cîteva luni. Administrația din Calfa a avut nenorocul să contracteze o firmă constructoare care, inițial, și-a micșorat considerabil oferta ca, mai tîrziu, să ceară surse suplimentare. Pe deasupra, după ce și-au primit avansul, reprezentanții firmei nu au fost văzuți în sat timp de două luni, din cauza că pleaseră la odihnă peste hotare. Conducerea firmei executoare a fost destituită în corpore la inițiativa Agenției de implementare și a primăriei Calfa.

Oricum, problemele au fost depășite, iar încrederea oamenilor a apărut imediat ce la rețeaua de gaz au fost conectate primele 19 case din Calfa Nouă și gimnaziul din Calfa. Astăzi, Asociația beneficia-

rilor „Calfa-gaz” are 258 de membri, dintre care 195 sînt beneficiari ai conduitei de gaze naturale. Lumea nu ezită să recunoască un adevăr evident: gazul le-a ușurat cu mult traiul. Cheltuielile pentru încălzirea gimnaziului din localitate s-au redus de trei ori, cifrîndu-se la circa 3 mii de lei pe sezon.

► Ludmila CEAGLIC, primarul comunei Calfa

La începutul iernii, după experiența trăită împreună cu FISM, cu suportul căruia s-a gazificat jumătate de școală, grație contribuției Asociației Beneficiarilor „Calfa-gaz” și bugetului local, a fost gazificată și cealaltă jumătate. După implementarea proiectelor, din contul populației și asociației beneficiarilor a mai fost construită o conductă de gaze pentru a fi conectată la rețea și o mahala mai îndepărtată de sat.

Sătenii sînt satisfăcuți. Încălzirea cu gaz a unei case nu mai e un lux pentru oamenii din Calfa. Această plăcere îi costă pe beneficiari circa 250 de lei pe lună. Temperatura este constantă, florile cresc în voie, iar copiii sînt fericiți.

Pensionarii Eugenia și Ion Cravțov sînt primii beneficiari de gaze naturale din Calfa. „De cîte ori merg la primărie să achit serviciile, nu uit să intru pe la dna primar ca să-i mulțumesc. Măcar la bătrînețe simt și eu că trăiesc”, ne-a spus, satisfăcut, fostul brigadier Ion Cravțov.

După cele realizate cu succes de către administrația din Calfa, oamenii de aici speră din tot sufletul să beneficieze și de grantul japonez distribuit prin intermediul FISM. Astfel, și-ar putea renova drumul central și apeductul ce asigură școala cu apă. O altă idee a dnei primar Ludmila Ceaglic este să creeze o pensiune de plasament temporar pentru bătrîni din comună. Un concern italian a investit deja 14 mii de euro în scopul adaptării la proiect a unei clădiri nefolosite din sat.

Rodica CIORĂNICĂ

PROGRAME EDUCATIONALE

“Sătenii s-au întors cu fața spre școală”

Interviu cu Ana CARP, directoarea complexului grădiniță-școală primară din satul Cotihana, Cahul

- *Unul din proiectele realizate în comunitatea dvs. prin intermediul FISM a fost Programul educațional „Pas cu pas”. Satul a fost de acord să investească mai curînd în educația copiilor decît în obiective mai palpabile cum ar fi renovarea unui drum sau gazificarea?*

- Să știți că și noi am fost impresionați de deschiderea oamenilor de la țară către școală. Din momentul desfășurării primei adunări generale, satul parcă s-a trezit la viață. S-a schimbat brusc atitudinea față de copii și pedagogi. Contribuția comunității în acest proiect a depășit 18 mii de lei și nu am avut probleme la acumularea banilor.

- *Care este impactul direct al proiectului asupra beneficiarilor?*

Astăzi, beneficiari direcți ai microproiectului sînt 45 de copii de vîrstă preșcolară și elevii ai clasei I. Rezultatele nu s-au lăsat așteptate. Odată cu lansarea programului „Pas cu pas” la Cotihana, părinții au început să găsească timp pentru a asista la ore. Inițial, erau nițel speriați de modul în care vor studia copiii lor. Acum au dispărut orice dubii – nu se face diferență între copii, elevii au aceleași drepturi și libertăți, spun liber tot ce gîndesc și învață în grupuri unul de la altul. Lucrăm cu copii care, precum e și firea, au caractere diferite. Unii dintre ei comunică mai anevoios cu adulții, în schimb, cu cei de vîrstă lor se simt liberi, se descoperă, se manifestă din plin și își exteriorizează adevărata personalitate. Ne bucurăm enorm felul în care se dezvoltă copiii. Am început să avem chiar probleme din cauză că elevii nu vor să

plece acasă, căci nu se îndură să se despartă de cărțile viu colorate nici la cele mai tîrzii ore ale după-amiezii.

- *Care elemente ale Programului „Pas cu pas” sînt mai pe placul copiilor?*

- Mesajul matinal le trezește cel mai mare interes. Totdeauna ne-am întrebat cum să facem ca inițiativa și interesul să vină de la copii. Se pare că am reușit. Le-am format o personalitate liberă și creativă. Pe parcursul orelor tematice, copiii ne sugerează ce ar vrea să afle și să discute. Au o dorință surprinzătoare de a descoperi noul, de a se informa.

- *Vedeți o deosebire mare între tînăra generație de azi și copiii de ieri?*

- Sigur. Copiii de azi se exprimă liber, vor să afle cît mai multe despre tot ce-i înconjoară și caută sursele de informare. Recent, am asistat la o lecție deschisă și am rămas plăcut surprinși de cunoștințele lor și de felul cum discută atît între ei, cît și cu profesorul.

- *Cum se descurcă copiii din familiile cu probleme, ai căror părinți nu le acordă suficientă atenție?*

- Am avut mari emoții în legătură cu elevii cu un potențial mai redus. Dar să știți că astăzi am înregistrat un anumit progres la acești copii. Ard de dorința de a-și scrie opțiunea macar la una din rubricile mesajului de dimineață. Dacă nu reușesc, neapărat completează graficele. Bunăoară, Sergiu Dragoi așa a învățat să scrie. Al doilea copil care a avansat mult este Petrică Gîrlea. Băiatul a făcut un salt vizibil în de-

zvoltare. La finele anului trecut clasele „Pas cu pas” au fost supuse unui test de evaluare la care pentru prima oară copiii au primit note. Avem 9 note de „10”. Cu toate acestea, nu se observă tendința de a învăța pentru note. După acest test, părinții s-au convins totalmente de eficiența Programului „Pas cu pas”.

- *Ați mai colaborat și în alte cazuri cu FISM?*

- Sigur. În afară de faptul că am obținut mobilier nou și literatură metodică, cu ajutorul FISM am implementat cel de-al doilea proiect în comunitate, și anume construcția gazoductului cu gazificarea gimnaziului. Împreună cu primăria, negociem în vederea extinderii conduitei de gaze naturale și la alte obiective de menire socială. Cu suportul Trustului European, am acordat susținere pentru 20 de familii din localitate. Acestea au beneficiat timp de 7 luni de produse alimentare în sumă de 230 de lei lunar pentru fiecare. Victoria Musteață, în vîrstă de 24 de ani, a primit, tot prin intermediul Trustului European, un fotoliu cu rotile cu un cost de 250 de dolari. Tînăra se roagă și noaptea pentru cei care au ajutat-o să vadă soarele după ce, zece ani, nu mai ieșise din casă.

A intervievat Sanda ROMAN

Rublenița, o comună-model

Comuna Rublenița, județul Soroca

- Din comuna Rublenița, care are 4065 de locuitori, fac parte două sate – Rublenița și Rublenița Nouă.
- În școala din Rublenița își fac studiile, în două schimburi, 685 de elevi.
- Astăzi, comuna nu are grădiniță, însă proiectul pentru o instituție preșcolară cu 300 de locuri este în curs de realizare.
- În comună sînt înregistrate 300 de gospodării țărănești și activează 10 agenți economici, fiecare dintre aceștia fiind extrem de receptivi la problemele comunității.
- Printre principalii plătitori de impozite în bugetul local sînt moara și presa de ulei, construite recent, și stația de alimentare cu gaz.
- Pentru locuitorii celor două sate – Rublenița și Rublenița Nouă - a fost deschisă o stație telefonică cu 1000 de numere.

Rublenița este o comună pe care primarul Cozma Ursachi promite, cu toată seriozitatea și ambiția sa de gospodar, să o transforme în cea mai frumoasă localitate din județ. Și există toată șansa ca aceasta să se întîmple foarte curînd - la fel ca și primarul, pe fapte bune sînt porniți toți localnicii, în frunte cu profesorii școlari, consilierii și agenții economici. Unul din primele lucruri frumoase întîmplate la Rublenița este darea în exploatare, acum doi ani, a școlii renovate cu susținerea financiară a Fondului de Investiții Sociale din Moldova.

Împrejmuite de un gard arătos, cele două clădiri ale școlii acoperite cu țiglă roșie parcă ți-ar face cochet cu ochiul. Imediat ce le treci pragul, nimerești într-o ambianță plăcută, cu elevi cărora le este rușine să pășească cu ghetele murdare pe mochetele noi de pe culoare. Ai impresia că școala a fost renovată nu cu doi ani în urmă, ci nu mai departe decît ieri.

O experiență povestită tuturor

Vizita noastră la Rublenița a coincis cu desfășurarea, în incinta școlii, a unei întruniri a directorilor de școli din județul Soroca, care au abordat tema optimizării școlii rurale, relevînd problemele și perspectivele acesteia. Invitații la seminar, între care reprezentanți ai FISM și oficialități de rang județean, au lucrat în ateliere, unde au fost puse în discuție trei linii de subiect – antrenarea comunității la soluționarea problemelor locale, evoluția comunităților - de la obiective renovate spre servicii sociale îmbunătățite și necesitatea colaborării cu organismele finanțatoare pentru dezvoltarea comunitară. Altfel vorbind, rublenițenii au hotărît să spună tuturor ce au făcut pentru

comunitatea lor și cum pot face și alții același lucru.

Impresionant e faptul că Rublenița este prima localitate care a organizat un seminar de asemenea amploare și utilitate din proprie inițiativă. Reprezentanții satelor din județul Soroca au fost surprinși să afle cum se pot face lucruri mari cu surse financiare minime. Or, cei din Rublenița au reușit.

Vicepreședintele Consiliului județean Soroca, Mircea Martiniuc, a spus că, acum doi ani, lumea privea cu scepticism la modalitățile FISM de a implementa programe sociale. Primăriile performante din județ nu s-au grăbit să colaboreze cu Fondul și au întîrziat să înainteze cereri de finanțare, lipsind localitățile de șansa de a salva obiective de importanță comunitară.

Potrivit altei opinii, cea a directorului Direcției de învățămînt Soroca Dumitru Cojoc, școlile din județ trebuie să facă eforturi enorme ca să ajungă la nivelul școlii din Rublenița. „Acolo unde oamenii au știut ce vor și au muncit, rezultatele sînt evidente.”

Ceva mai tîrziu, Ion Munteanu, ex-primar și membru al Agenției de implementare a proiectului de renovare a școlii, urma să confirme că, dacă există dorință și voință, se poate face orice. Fostul primar a amintit că, pe timpuri, circa 70 la sută din locuitorii Rubleniței lucrau în centrul raional. Din acest motiv, centrelor de menire socială din localitate li s-a acordat prea puțină atenție.

Copiii lor studiau într-o școală veche, pe timp de iarnă plină mai mult de fum decît încălzită. La 6 seara, cînd se terminau lecțiile, elevii abia de mai vedeau ce scriau în caiete. Deoarece nu dispunea de mijloace pentru a construi o școală modernă, comunitatea a decis să apeleze la FISM, singura instituție care le putea oferi șansa să o renoveze pe cea veche. Localul primăriei și al fostei cîrmuiri, un bloc cu două niveluri aflat la cîțiva metri de școală, a fost atribuit școlii. Astăzi, oamenii au înțeles că localitatea în care-și duc

► Un bănuț pentru școala noastră

traul, este un sat cu perspective ce are nevoie de atenția și grija lor.

Probleme depășite

Pînă la acumularea contribuției comunității, lucrurile au mers bine. Aici însă au început să schiopăteze. Rublenița risca să iasă din joc. Contractorul tergiversa demararea lucrărilor de construcție din cauza unor lucrări neprevăzute inițial în proiect – s-au surpat pereții într-o parte a clădirii și au crăpat cîteva calorifere. Situația devenea gravă și lumea se îndoia că meșterii vor reuși să „redea viață” școlii în termenele prevăzute. Dar au intervenit agenții economici locali. Profesorii și-au scos cravatele și costumele, și-au suflinat mînele și au ridicat, alături de tinerii de la unitatea militară din So-

roca, pereții ruinați. Lucrările enumerate în proiectul de reparație capitală a școlii au fost efectuate de S.A. „BECAD” din Rezina.

„Nu ne-a fost ușor, ne-a spus Elena Andrieș, președinta Asociației părinților și pedagogilor. În schimb, astăzi avem un sistem de încălzire econom, constituit din trei săli de cazane autonome, uși și geamuri noi care permit conservarea energiei termice, un bloc sanitar în care au fost investiți circa 50 mii de lei. Nu știu ce ne-am fi făcut dacă lumea nu s-ar fi pus în mișcare, căci bugetul local nu dispunea de suma necesară pentru acoperirea acestor cheltuieli.”

Astfel, comunitatea a primit bucuroasă donația în valoare de 44 de mii de lei oferită pentru implementarea microproiectului de către Consiliul județean. Suma a fost supli-

Lucruri mari cu surse mici

Prezent la întrunirea directorilor de școli organizată la Rublenița, Chiril Sorocean a declarat că Rublenița are toate șansele să devină un centru de dezvoltare durabilă. Ca rezultat al primului proiect realizat aici, oamenii au înțeles un adevăr incontestabil: fără participarea lor directă, fără crearea unui parteneriat social, nu s-ar fi putut face nimic.

Cu resurse financiare puține, am reușit să facem lucruri mari la Rublenița și, în general, în toate satele în care au fost implementate microproiecte cu susținerea

FISM, ne-a mai spus Chiril Sorocean.

Cu regret, sursele financiare de care dispune FISM sînt limitate. Necesitățile comunităților noastre sînt incomparabil mai mari decît posibilitățile FISM de a investi în ele.

Scopul proiectelor FISM este de a dezvolta capacitatea oamenilor de a face lucruri mari, gestionînd “bani mici”, a mai subliniat Chiril Sorocean. Dacă satul a învățat să lucreze mînuind banii proprii, se poate spune că acest scop a fost realizat.

care-și împărtășește experiența

mentată cu banii adunați de la săteni, fapt ce a demonstrat că prin participarea fiecăruia la soluționarea problemelor colective comunitatea are șanse să evolueze. Surpriza cea mare a venit din partea absolvenților, care au vărsat în contul reparației capitale a școlii de unde, cu mulți ani în urmă, au făcut primul pas în lumea mare, suma de 20 de mii de lei. În acest mod, a fost acumulată contribuția comunității de 11,25 mii de dolari, adică 15 la sută din proiectul estimat la 75 mii de dolari.

Directorul școlii, Nicolae Țurcan, ne-a declarat că succesul proiectului se datorește în mare parte faptului că inițiativa a fost sprijinită de întreaga comunitate. Susținerea morală și financiară a FISM a întărit și mai mult încrederea oamenilor în forțele proprii, cultivându-le spiritul autocritic. Este foarte bine când cineva îți întinde mâna la greu și, mai ales, la timp, a conchis dl director.

Ca rezultat al implementării cu succes a microproiectului, cu suportul FISM și al primăriei, școala din Rublenița s-a ales cu 16 seturi de mobilă pentru sălile de clasă și altele două pentru cancelarie și biroul directorului. Grație colaborării cu FISM, administrația școlii a aflat despre posibilitatea introducerii Programului educațional „Pas cu pas”. Două clase primare ale școlii activează al doilea an deja în baza acestui program. Clasele sînt dotate cu o bibliotecă școlară bogată și cu suport didactic și enciclopedic de neînlocuit pentru pedagogi.

„Cel mai greu ne-a fost cînd am început implementarea acestui program, ne mărturisește Elena Socolov, director-adjunct, învățătoare la clasa a II-a. Însă după ce am participat la seminarele practice organizate în cadrul Programului „Pas cu pas”, toate emoțiile și teama de necunoscut s-au risipit de parcă nici nu ar fi fost. Este un program extraordinar care stimulează formarea personalității copilului, îl face să ia singur deciziile și să se autoevalueze. Ne dăm seama că cele mai frumoase rezultate vor apărea abia la

finele clasei a IV-a, pentru că o schimbare substanțială se produce doar în timp.”

Astăzi, școala din Rublenița a devenit un pol de atracție și de respect. Toți cei 52 de tineri, care au absolvit școala în anul trecut, sînt studenți în capitală.

Inițiative de dezvoltare comunitară

După ce Fondul de Investiții a intervenit la soluționarea uneia dintre cele mai stringente probleme din localitate, sătenii au lansat noi inițiative în sensul dezvoltării comunitare. În Rublenița au fost construite o moară și o presă de ulei, obiective fără de care viața la țară este de neconceput. Împreună cu o companie de la Chișinău, pe teritoriul satului a fost deschisă o stație modernă de alimentare cu gaz foarte necesară posesorilor de autoturisme și alte mijloace de transport.

Din inițiativa localnicilor, în curtea școlii a fost instalat bustul lui Mihail Sadoveanu, a fost curățită fîntîna de lângă școală, alături de care s-a mai înălțat o răstignire care invocă spiritul creștin al comunității. Un gard modern pentru care s-au cheltuit cîteva zeci de mii de lei a fost construit în jurul instituțiilor de

importanță comunitară – școala, grădinița, punctul medical, casa de cultură și primăria. Deoarece localitatea se află într-o zonă expusă la alunecări de pămînt, au fost împădurite 11 hectare de teren din porțiunea de risc sporit. Nu mai puțin importantă pentru comunitate a fost recenta inaugurare a unei stații telefonice pentru 1000 de beneficiari în Rublenița și telefonizarea satului Rublenița Nouă. Comunitatea a făcut o chetă în scopul procurării unui candelabru pentru Biserica „Arhanghelul Mihail”, ajutorării bătrînilor, invalizilor și familiilor cu venituri mici și clorizării celor 400 de fîntîni din sat.

Șirul activităților în care s-au încadrat, din îndemnul inimii, locuitorii comunei Rublenița poate fi continuat. Oamenii de aici au înțeles de mult că de ei depinde ziua de azi și cea de mîine a localității, dar și nivelul de trai al fiecăruia dintre ei. Viața unui sat este cu atît mai plină de conținut, cu cît membrii respectivei comunități sînt mai interesați de tot ce-i înconjoară. Or, tocmai astfel de oameni sînt rublenițenii – gospodari care își făuresc destinul cu propriile mîini. Și, lucru important, împărtășesc cu generozitate și altor comunități valoroasa lor experiență.

„Sîntem în căutare de idei și de investiții”

Interviu cu Cozma URSACHI, primarul comunei Rublenița

- Dle primar, din cîte ne dăm seama, sînteți încîntat de colaborarea cu Fondul de Investiții Sociale.

- Nici nu poate fi vorba de altceva. Cu susținerea extrem de importantă a FISM, școala noastră s-a transformat într-o minune, într-o poveste la care nici nu am visat. Cad în sentimentalism, dar așa este. Sînt nespuse de mulțumit de gradul de încadrare a comunității în realizarea acestui proiect. Nu ne-am așteptat că ne vor da o mîină de ajutor chiar și absolvenții de mai demult, care au contribuit la renovarea școlii cu 20 mii de lei. Am simțit că nu sîntem singuri. Până la repararea școlii, cadrele didactice și copiii au activat în condiții deosebit de grele. Lucram în trei schimburi. Pedagogii aruncau cărbuni în sobă, își dezmoșteau degetele și pe urmă luau creta ca să scrie pe tablă. Am trăit o adevărată dramă.

- A fost greu să implementați proiectul de renovare a școlii?

- Foarte greu. Întrucît încă nu am reușit să scăpăm de aparatele birocratice, nu fiecare ușă ni s-a deschis de la prima încercare. Eu însă sînt o persoană insistentă: bat ca să mi se deschidă, cer ca să mi se dea. Adică, pînă nu obțin ce îmi trebuie, nu renunț. Sper că renovarea școlii să nu fie singurul proiect pe care l-am dus la bun sfîrșit cu suportul FISM. Copiii din sat nu trebuie să sufere din cauza diferitelor neajunsuri, de aceea mi-am dat cuvîntul că voi face totul ce îmi stă în putință pentru a le oferi condițiile de care dispun copiii din oraș. Avem multe de făcut în comună și vom apela la toate organismele financiare care ar putea să ne susțină.

- Care sînt problemele pe care urmează să le soluționați împreună cu comunitatea?

- Am început deja să acumulăm contribuția comunității pentru proiectul de construcție a grădiniței pentru 130 de locuri și a cantinei școlii. Consiliul județean ne-a dat o mîină de ajutor, transferîndu-ne 25 mii de lei. Grădinița veche a fost demolată, 30 la sută din materialele de construcție au și fost procurate.

Acum ne gîndim cum să găsim surse financiare pentru reparația capitală a casei de cultură, a trotuarelor, pentru gazificarea satului. Trebuie să renovăm o clădire din Rublenița Nouă și s-o adaptăm la cerințele unei școli primare, să amenajăm terenul de sport al școlii și al satului. La școală nu avem sală de festivități. Dar proiectele sînt în plină desfășurare. Slavă Domnului că am reparat trotuarele ce duc pînă la școală, astfel încît copiii să nu înorate prin glod. Știm că putem să ne rezolvăm noi înșine problemele și de aceea sîntem mereu în căutare – de idei, de modalități, de bani... Sîntem siguri că prin toleranță și înțelegere reciprocă vom face lucruri frumoase și de folos pentru toată lumea.

Asociația părinților și pedagogilor - nucleul comunității

„Calea spre succes este destul de anevoioasă, ne-a spus Elena Andrieș, președinta Asociației părinților și pedagogilor din Rublenița. Și la Rublenița, ca și în toate localitățile care au implementat microproiecte cu suportul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova, am creat o asociație obștească menită să asigure durabilitatea obiectivului reabilitat și să stimuleze noile inițiative din comunitate.”

Asociația părinților și pedagogilor din Rublenița a reușit să se afirme ca un nucleu în interiorul căruia se examinează toate ideile pe care urmează să le realizeze comunitatea.

Președinta APP ne-a spus că, deși este la început de cale, organizația și-a propus niște scopuri destul de ambițioase. „Trebuie să facem tot posibilul ca să consolidăm capacitățile comunității în sensul asigurării durabilității școlii, implementării

noilor proiecte și atragerii investițiilor.”

Activitățile inițiate în comunitate prin intermediul APP i-au făcut pe săteni mai activi și mai siguri de forțele proprii. Această încredere le oferă certitudinea că vor obține sprijinul FISM și al instituțiilor finanțatoare străine în implementarea altor proiecte importante pentru comunitate. „Tot ce am făcut împreună cu Fondul de Investiții Sociale a fost exce-

lent, a menționat dna Andrieș. Dar, membrii APP sînt conștienți că, pentru a asigura o dezvoltare comunitară durabilă, urmează să se formeze un parteneriat strîns între organizațiile neguvernamentale, agenții economici și administrația publică locală.”

Crearea asociațiilor obștești și organizațiilor neguvernamentale în

comunitățile rurale constituie o etapă de conștientizare a populației și de atragere a comunităților în procesul de dezvoltare socială. Prin participarea cetățenilor la procesul în cauză va fi asigurată transparența și controlul mijloacelor financiare, știindu-se cu exactitate destinația investițiilor.

INFO rural

BLEȘTENI

Lansare de carte

În satul Bleșteni, județul Edineț, a avut loc lansarea cărții de istorie a meleagului "Vasile Stroiescu și baștina", semnată de Mihai Istratii, directorul Muzeului din localitate.

Ion Sitaru, șeful Direcției județene Cultură Edineț, prezent la ceremonie, a subliniat că lucrarea este rezultatul muncii de circa 30 de ani a cercetătorului Mihai Istratii și conține informații ample despre viața și activitatea lui Vasile Stroiescu. Prin donațiile sale enorme, Stroiescu a contribuit la construcția a zeci de școli și biserici prin satele din împrejurimi.

Lucrarea mai cuprinde date prețioase despre apariția și dezvoltarea multor localități. Aici sînt reflectate și evenimente dramatice: seceta și foametea din anii 1946-1947, deportările staliniste etc.

FUNDURII VECHI

Lección utilă pentru funcționarii publici

La sfîrșitul lunii trecute, în satul Fundurii Vechi, județul Bălți, s-a desfășurat un seminar de două zile cu genericul "Rolul administrației publice locale (APL) în dezvoltarea durabilă a comunității".

La acest seminar, care a avut drept scop instruirea funcționarilor publici din localitate, au participat 27 de persoane, printre care consilieri, economiști, reprezentanți ai diferitelor instituții și organizații neguvernamentale locale. În cadrul programului de instruire, formatorii i-au familiarizat pe beneficiari cu categoriile de tehnologii folosite la identificarea și soluționarea problemelor locale.

Marcel Mărgineanu, președintele Asociației „Provincia” din localitate, a opinat că seminarul a constituit o lecție utilă, determinîndu-i pe participanți să constate că o parte din probleme pot fi rezolvate fără prea mari eforturi și doar cu mobilizarea întregii comunități. La finele cursului, i-am îndemnat pe participanți la colaborare și sper că cunoștințele căpătate la capitolul "Parteneriat și alianțe" îi vor face mai receptivi la propunerile noastre. Sintem siguri că seminarul a redus considerabil din deficitul de încredere atît față de organizația noastră, cît și față de APL, a adăugat Mărgineanu.

Satul Fundurii Vechi este cea de-a cincea localitate din Republica Moldova care a beneficiat de acest program de instruire. Anterior, asemenea seminare au fost desfășurate în satele Colonița, Trușeni (județul Chișinău) și orașele Cimișlia, Orhei și Cahul.

STURZOVCA

Film documentar la TV6-Bălți

În curînd, studioul TV6-Bălți va pune pe post un film documentar despre satul Sturzovca, județul Bălți. Ideea realizării acestui film aparține scriitorului Victor Panico, care, în vara anului 2002, a editat o carte despre istoria localității Sturzovca. Filmul este realizat în cadrul Programului Dezvoltare Comunitară finanțat de Fundația Soros și administrat de Centrul CONTACT.

Aliona Plugaru, consultant regional în dezvoltare comunitară, spune că Sturzovca este unul din cele mai mari sate din sectorul Glodeni, avînd o populație de șase mii de locuitori, dintre care circa patru mii sînt ucraineni, iar două mii - moldoveni. Localitatea Sturzovca are un bogat tezaur folcloric ce s-a păstrat pînă în prezent.

Comunitatea are 150 de ani, dar timpul n-a pus piedici locuitorilor în păstrarea tradițiilor, a menționat sursa citată.

EXPERIENȚE NOI

Satul Roșietici, ca o familie mare și unită

Comuna Roșietici, județul Soroca, întrunește o salbă de sate cu aceeași istorie și același destin. Trecutul comunei Roșietici este legat de numele lui Ioan Casso, moșierul local care a fost ministrul Învățămîntului din Imperiul Rus la începutul secolului XX. Generos din fire și cu dare de mînă, Casso este ctitorul școlii din sat, clădire care a rezistat tocmai pînă în 1968. Fîntînile și apeductele pe care Casso nu a mai reușit să le construiască, în ciuda intenției sale, nu au fost construite nici pînă azi.

Aceasta fiind situația, atunci, cînd a venit timpul să implementeze un proiect cu susținerea Fondului de Investiții Sociale din Moldova, comunitatea din Roșietici s-a împărțit în două – un grup opta pentru construcția unui apeduct care ar fi asigurat cu apă potabilă satul, iar celălalt – pentru reconstrucția școlii.

Școala medie construită în 1968 pe locul unde a fost „școala lui Casso” a ajuns la capătul a doar 30 de ani într-o stare de nerecunoscut. După cum a remarcat Zinaida Rotundu, directoarea școlii, clădirea a fost construită ca să reziste exact 30 de ani. Grupul celor care insistau să fie construit un apeduct, nu ar fi cedat dacă școala nu ar fi fost afectată atît de mult de calamitățile naturale. Atunci, vîntul a smuls aproape 100 de foi de ardez de pe

totuși, a găsit 800 de lei. Nici un fermier n-a rămas rece la solicitarea școlii, depunînd pe cont între 500 și 1000 de lei. Nu aveau cum să rămînă indiferenți mai ales primăria Roșietici, care a contribuit la reparația școlii cu 12 mii de lei, și Consiliul județean Soroca, care a depus pe contul Agenției de imple-

mentare 40 de mii de lei. De notat că Agenția și-a asumat obligația de a gestiona fondurile și a administra proiectul.

Donații pentru salvarea școlii

În scurt timp, au început acțiunile de pregătire a comunității pentru implementarea proiectului de renovare a școlii. „Motorul” activităților de colectare a banilor comunitari a fost corpul didactic care, de la bun început, a fost un exemplu excelent pentru sat, profesorii fiind primii care au alocat în fondul de reparație a școlii cîte un salariu lunar. Gestul i-a inspirat pe consăteni și aceștia nu au ezitat să-și aducă și ei contribuția, fiecare după cum l-a lăsat punga. Comuna a fost de-a dreptul impresionată de mărinimia Svetlanei Negru, mamă a doi copii, care a donat în contul proiectului 100 de dolari din banii muncii în Italia.

Chiar dacă nu se poate face o comparație între suma donațiilor, foarte important și surprinzător a fost sprijinul financiar al absolvenților școlii. Bunăoară, Victor Tocan, directorul S.A. „Cereale-Florești” a alocat 10 mii de lei, Serafim Ciugureanu, iar directorul S.A. „Mărculești-Combi”, a cărui întreprindere se afla într-o stare financiară dificilă,

mentare 40 de mii de lei. De notat că Agenția și-a asumat obligația de a gestiona fondurile și a administra proiectul.

În octombrie 2001, FISM a aprobat cererea de finanțare a microproiectului, iar peste o lună, a semnat acordul structural cu Agenția de implementare.

Sătenii au efectuat 60 la sută din lucrări

Banii fiind adunați, a fost anunțat tenderul pentru echipa de constructori care avea să pună cea mai avantajoasă ofertă pentru comu-

nitare. Tenderul, la care au participat trei echipe de constructori, a fost cîștigat de S.A. „Constructorul” din Bălți, condusă de Mihai Moloșag. Pe lîngă cele efectuate de echipa de constructori, cam 60 la sută din volumul total al lucrărilor, a fost realizat de sătenii angajați în perioada reparației.

Costul proiectului, estimat la peste 845 mii lei, din care 130 de mii - bani ai comunității, este impresionant. Școala a fost acoperită cu țiglă din metal profilat care va rezista cel puțin 40 de ani. A fost schimbat în totalitate sistemul de încălzire, fiind construită și o modernă sală de cazane. Ferestrele vechi au fost înlocuite cu altele noi, executate după tehnologii moderne. Au fost schimbate toate ușile. Sala de festivități și cea de sport au fost reutilate pentru a putea fi alimentate cu energie termică.

Lucrările de reparație au fost supravegheate în detalii de către conducerea școlii, în frunte cu directoarea Zinaida Rotundu, și de cea a primăriei sau, mai exact, de către Lilian Rotaru, cel mai tînăr primar din județul Soroca. Primarul și directoarea școlii ne-au vorbit despre impactul pe care l-a avut asupra comunității colaborarea cu FISM.

Dna Rotundu a remarcat că, în virtutea lipsei de receptivitate a unor consăteni, cu majoritatea a fost foarte greu să se lucreze. A fost nevoie de strategii aparte pentru a-i convinge pe unii de importanța sprijinului financiar acordat de familiile lor în realizarea proiectului.

În ultimă instanță, sătenii cu care s-a negociat mai greu s-au lăsat convinși de propriii copii.

Primarul Lilian Rotaru a menționat că formula propusă de FISM, potrivit căreia 15 la sută din costul unui proiect trebuie să le constituie investițiile comunității, este foarte bună. Alocarea unor bani sub forma ajutoarelor umanitare sau a granturilor, de regulă, lasă lumea indiferentă. Însă implicarea comunității, chiar și cu niște mijloace simbolice, îi face pe oameni mai responsabili și mai activi. În cele din urmă, ei înțeleg că satul este ca o familie mare și că a participa la prosperarea acestei familii trebuie să devină ceva firesc. Este poate prima tentativă de a ne detașa de practica de altădată, cînd nimeni nu răspundea de nimic, a remarcat primarul.

După darea în exploatare a școlii reparate, comunitatea din Roșietici continuă colaborarea cu FISM. Între Asociația părinților și pedagogilor și FISM a fost încheiat un Contract de performanță, care prevede achiziționări de carte pentru bibliotecă, cursuri de perfecționare pentru pedagogi, excursii pentru copii etc. Primăria, la rîndul ei, vrea să încheie contracte de colaborare privind materializarea proiectelor de construcție a unui gazoduct pe relația Ghindești-Roșietici-Ciutulești și a apeductului, atît de necesar oamenilor din comuna.

Ion CERNEI

Ctitorul bisericii din Roșietici

Ziaristul Dumitru Țira, ex-directorul Agenției de știri Moldpres, edifică o biserică în satul natal Roșietici, județul Soroca. Lucrările de construcție sînt în toi, biserica urmînd să fie sfințită și dată în folosință la 8 noiembrie curent, de Ziua Sfîntului Mare Mucenic Dumitru, Izvoritorul de Mir.

După cum au remarcat localnicii, Dumitru Țira a decis să construiască această biserică pentru că a avut un vis în care i s-a

arătat Maica Domnului, care i-a sugerat să înalțe un lăcaș sfințit pe locul casei parintești pe care a moștenit-o.

Biserica este zidită după proiectul realizat de către Otilia Cușnir, arhitect din Iași, verișoara lui Dumitru Țira. Potrivit unor săteni, turnul acestei biserici are înălțimea de 22 de metri și se vede, pe timp frumos, tocmai din satul vecin Căprești, situat la o distanță de 15 km.

REALIZĂRI ÎN PARTENERIAT

Molești, un sat pregătit pentru schimbări

În doi ani, de când Mihai Catan a fost ales primar în satul Molești, județul Chișinău, iar comunitatea a început colaborarea cu Fondul de Investiții Sociale din Moldova, satul Molești parcă a întinerit. Nu pentru că Mihai Catan este cel mai tânăr primar din județ, ci pentru că în localitate s-au produs lucruri care le-au trezit oamenilor dorința de a găsi afit soluții pentru problemele locale, cât și surse financiare pentru marile schimbări ce urmează să survină în viața lor.

În acest interval de timp, a fost reabilitat exteriorul casei de cultură. A fost restaurat monumentul ostașului necunoscut, chiar dacă și primarul, și alți oameni din sat au vrut să mute statuia din centrul satului mai spre periferie. Cu o investiție de 20 mii de lei, a fost reparată grădinița nr. 2, pentru a cărei încălzire s-a construit și o sală de cazane. Peste 60 de mii de lei au fost cheltuiți la reparația cosmetică a școlii și la construcția unei săli de cazane de eficiență maximă. Pentru a schimba acoperișul blocului alimentară al școlii, s-au mai găsit 28 mii de lei. În jurul acestor instituții a fost construit un gard care arată că satul are un gospodar. Iar în curtea Bisericii „Sf. Nicolae”, amenajată cu sprijinul credincioșilor și al primăriei, intri ca într-un templu al curățeniei și bunăstării.

Comunitatea își investește banii

De fapt, totul a început în noiembrie 2000, când primăria a început conlucrarea cu FISM. Ulterior, la adunarea generală a satului, s-a acceptat ideea promovării unui proiect privind renovarea drumului central pe o lungime de 1460 de metri. Pentru a

convinge oamenii prin exemplul propriu, părintele Andrei, parohul Bisericii „Sf. Nicolae” din localitate, în ziua cu pricina pentru prima oară n-a oficiat serviciul divin și, împreună cu enoriașii, a venit la adunare. În Molești se și formase un „pentagon” din câteva nuclee care discută și găsesc soluții pentru problemele locale. Este vorba de parteneriatul dintre primărie, biserică, agenți economici, școală și grădiniță. În fine, drumul a fost refăcut de la zero, conform tehnologiilor de ultimă oră aplicate la construcția șoselelor.

Proiectul de reconstrucție a străzii ce străbate satul Molești a costat 800 mii de lei, inclusiv 121 mii de lei contribuția comunității. Potrivit deciziei consiliului Agenției de implementare a proiectului, pensionarii au donat în contul renovării drumului central câte 25 de lei, persoanele fără mijloace auto – câte 101 lei. Cei care dețin autoturisme și motociclete au contribuit cu 150 de lei, iar posesorii de mașini grele (autobuze, tractoare) – cu câte 450 de lei.

„Până a fi începute lucrările de renovare, banii s-au strâns mai greu. Lumea dă banii atunci când

vede rezultatul imediat, a încercat să ne inițieze în psihologia masei dl primar. De fapt, toate mijloacele financiare se acumulează în primărie după acest principiu.” Aceasta fiind situația, administrația locală și Agenția de implementare a proiectului a decis să împrumute banii de la un agent economic din Chișinău, patronul firmei fiind originar din Molești, deoarece în decurs de trei săptămâni, termenul în care trebuia depușă contribuția, oamenii din sat nu reușeau să adune 121 mii de lei.

Datorită reușitei primului proiect realizat la Molești cu ajutorul FISM, școala a beneficiat ulterior de nouă seturi de mobilier de la Fondul de Investiții Sociale și de alte două seturi din partea Consiliului județean. În octombrie 2002, comunitatea a mai încheiat un contract de performanță cu FISM, în valoare de 2 mii de dolari, 50 la sută din această sumă fiind achitată de comunitate.

Gazificarea pe ordinea de zi

Actualmente, pe contul ONG „Valea Botnișoarei” sînt 400 mii de lei, bani depuși de locuitorii satului în scopul soluționării problemelor comunitare. Oricît ar părea de surprinzător, aceste mijloace au fost acumulate în ultimele trei săptămîni.

„Vom folosi banii la construcția gazoductului între satul Zîmbreni și Molești. Costul proiectului este de 1,6 milioane de lei, o jumătate din acești bani urmînd să fie depuși de comunitate, iar cealaltă jumătate constituind donațiile Consiliului județean și a Ministerului de Finanțe, ne-a declarat dl primar. Această problemă a și fost inclusă pe următoarea ordine de zi a ședinței CJ.

Evident, în Molești sînt și oameni care nu au înțeles că pentru prosperarea satului este nevoie și de corectitudinea la achitarea impozitelor de către fiecare locuitor al satului. De asta, primarul a avut

în ultima lună vreo zece adunări în colective. O altă modalitate de a-i face pe rău platnici să-și achite datoriile este cea de a-i convoca din cînd în cînd cîte zece la primărie: la o discuție sinceră cu primarul. De regulă, a doua zi trei dintre aceștia plătesc datoriile. „Pe om trebuie să-l convingi, spune șeful administrației locale. La noi, factorul uman a fost ignorat mult timp și acum sîntem nevoiți să reparăm această greșeală.”

Școala, parteneră de nădejde a administrației locale

Am ajuns la școala din Molești în pauză. Difuzoarele din hol transmiteau muzică de la postul local de radio numit „Vocea elevului” - un proiect de 1000 de dolari cîștigat mai demult prin intermediul Centrului CONTACT. Directoarea școlii, Lidia Bursuc, a remarcat că satul a înregistrat performanțe la capitolul activități comunitare. La momentul actual, în școală se lucrează asupra unui proiect de asigurare a instituției cu calculatoare și de conectare la INTERNET. Cele 11 calculatoare ale școlii au fost furate cu doi ani în urmă, astfel încît, de atunci, elevii studiază informatica doar teoretic. În ziua cînd am vizitat Moleștiul, Sergiu Catan, membru al Parlamentului Copiilor, a mai adus în școală două proiecte, unul dintre care presupune editarea unui ziar școlar, proiect finanțat de Centrul de informare și documentare privind drepturile copilului.

...În ritmuri susținute, neabătut, satul Molești în frunte cu administrația publică locală și conducerea școlii, își soluționează problemele. Satul se modernizează, oamenii se schimbă în bine și, grație acestui fapt, în Molești se fac investiții – cel mai important lucru de care are nevoie astăzi o localitate rurală din Moldova.

Rodica CIORĂNICĂ

INFO rural

RĂUȚEL

Instruirea meșterilor populari

40 de tineri, cu vîrstele cuprinse între 16 și 20 de ani din satul Răuțel, județul Bălți, sînt instruiți în domeniul meșteșugurilor grație unui proiect finanțat de Fundația Soros-Moldova.

Președintele organizației, Maria Sicora, spune că proiectul este derulat de Asociația „Armonie” din Răuțel, sprijinită de către meșteri populari locali și de școala din sat. După două luni de instruire, tinerii meșteri au însușit deprinderi practice ce le oferă posibilitatea să confecționeze obiecte de artizanat. Rezultatele obținute de ei demonstrează că proiectul va avea continuitate în această localitate rurală, deoarece mulți tineri au înțeles și se conving că un meșteșug este o îndeletnicire utilă și de perspectivă.

Potrivit sursei citate, despre durabilitatea proiectului vorbește și faptul că, după implementare, cei mai talentați tineri vor avea șansa să-și aprofundeze cunoștințele în practicarea unui meșteșug artistic, care va fi promovat și sprijinit de Uniunea Meșterilor Populari din Moldova.

PELINIA

A apărut primul număr al ziarului „Plaiul”

Pe piața informațională a județului Bălți a apărut primul număr al ziarului „Plaiul”, publicație a comunității Pelinia.

Apariția ziarului se datorește unui proiect finanțat de Fundația SOROS prin intermediul Centrului CONTACT și derulat de organizația neguvernamentală locală „Baștina”. Publicația apare cu un tiraj de trei mii de exemplare, într-un volum de patru pagini, format A4.

Prin apariția ziarului „Plaiul” și prin editarea buletinului ecologic „Baștina”, difuzat în Pelinia cu un tiraj de o mie de exemplare, a fost creat un Centru informativ prin care s-a stabilit o punte de legătură între comunitate și administrația locală, se arată în articolul de fond al ziarului citat.

Primul număr al noului ziar conține materiale din actualitatea localității și județului, inclusiv informații despre elaborarea unui plan strategic de dezvoltare a localității facilitat de formatorii Centrului CONTACT în cadrul Proiectului “Crearea rețelei de beneficiari FISM în zona de nord a republicii”.

SĂRATA NOUĂ

Elevii de la școala-internat au vizitat Chișinăul

Organizația de caritate “Misiunea fără frontiere” a organizat pentru copiii de la școala-internat din satul Sărata Nouă, sectorul Fălești, o excursie distractiv-cognitivă în capitala republicii.

Excursia a fost posibilă datorită sprijinului financiar acordat de un cetățean din Marea Britanie, care și-a solicitat anonimul. În cadrul acestei excursii, elevii au vizitat Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Circul din Chișinău, Centrul de agrement “Aventura-parc” etc.

Organizația “Misiunea fără frontiere” acordă ajutor copiilor din 59 de școli-internat și case de copii din republică. Pe lângă asigurarea cu produse alimentare și cu cărți, Misiunea acordă copiilor din instituțiile de învățămînt special îngrijire medicală gratuită.

După Deca-press

CALEA SPRE SUCCES

Oamenii din Sadîc și-au adus confortul urban la ei acasă

Sadîc este o comună nici prea mare, nici prea mică, din sectorul Cantemir, județul Cahul. Avantajată de poziția geografică, dar și de prestația administrației publice locale, comuna Sadîc a reușit printre primele din județul Cahul să se conecteze la rețeaua de gaze naturale ce venea de la Comrat. Când satele din jur distrugau colhozurile, oamenii din Sadîc se gîndeau cum să investească într-o viață mai bună. Prin răbdare, responsabilitate și parteneriat, ei au reușit să schimbe radical cursul monoton al vieții de la țară, înviorîndu-l cu evenimente care, acum zece ani, ar fi fost imposibile în mediul rural.

Cînd, la începutul lui 1999, FISM a ajuns la Cahul și oamenii din zona de sud au aflat care sînt

construit pînă la marginea satului.

Mai rămăsese să fie convinși cetățenii de necesitatea participării fiecăruia dintre ei în acest proiect. Administrația publică locală, în frunte cu primarul Dumitru Cocu, a găsit susținere deopotrivă din partea bătrînilor și tinerilor din localitate. Cu pensionarii se discuta cu orice ocazie, chiar și pe la petreceri – nunți, cumătrii etc. La asemenea sărbători de suflet se discuta orice, dar mai ales despre lucrurile noi și despre problemele ce frămîntă un sat întreg.

O investiție judicioasă

La acel moment, satul Sadîc beneficia de apă potabilă și, dacă ar mai fi avut și gaze naturale, lumea ar fi trăit aproape ca în oraș. Nimeni nu a pus la îndoială utilitatea gazificării localității și, înainte de toate, necesitatea racordării școlii la

► Nicolae Sulac în satul său de baștină

obolul. Direcția finanțe a Consiliului județean a alocat mijloace suplimentare ca să fie achitate restanțele la salariile bugetarilor. Pentru cei care nu au putut vărsa contribuția, a intervenit întreprinderea colectivă „Ascorb-antar”, succesoarea vechii gospodării agricole, pentru care familiile respective au promis să lucreze atunci cînd va fi nevoie de brațe de muncă suplimentare. În definitiv, cei 97 mii de lei – atît cît trebuia să adune comunitatea - au fost acumulate.

Așadar, datorită Fondului de Investiții Sociale, receptivității administrației județene și responsabilității oamenilor din localitate, gazoductul de presiune medie cu o lungime de 7,3 kilometri a fost dat în exploatare. În patru mahalale ale satului a fost instalată o conductă de presiune joasă, fiind gazificate două etaje ale școlii. Al treilea etaj a fost bransat la rețeaua de gaz cu suportul Consiliului județean și al bugetului local. În momentul implementării proiectului, comunei i-au fost atribuite mijloace financiare suplimentare de 90 mii de lei și investiții capitale de 200 mii de lei de la Ministerul Finanțelor, surse din care gazoductul a fost extins în toată localitatea.

Astăzi, după doi ani și jumătate de la conectarea satului la conducta de gaze, oamenii din peste 200 de gospodării particulare nu-și mai imaginează cum e să faci focul cu lemne și cărbuni. Suma necesară pentru conectarea unei case la rețea variază, în funcție de amplasamentul acesteia, între 2,5 și 3,5 mii de lei. Este o sumă importantă, dar e o investiție pe viață. Dai un ban, dar face, zic oamenii. În această perioadă lucrările de gazificare nu au fost întrerupte nici măcar pentru o zi. Vorba e că solicitările de conectare vin una după alta, astfel încît meșterii nu mai au răgaz. Primarul Dumitru Cocu și-a exprimat speranța că pînă la finele anului curent vor beneficia de gaz circa 70

în exploatare conducta de gaz. Astfel, Taraclia, un sat considerat altădată „fără perspectivă”, este astăzi o localitate modernă cu apă „la robinet” și gaz în fiecare gospodărie.

Drept recompensă pentru activismul comunității și administrației comunei, prin intermediul Asociației beneficiarilor de gaze naturale „Sadîc-gaz”, școala din Sadîc a primit mobilier școlar. În calitate de localitate performantă, comuna a încheiat și un Contract de performanță cu Fondul de Investiții Sociale.

„Important e să fie viabil tot ce am construit în comună, ne-a declarat primarul Dumitru Cocu. Nu ne putem permite nici o defecțiune, oricît de mică, deoarece am risca să pierdem totul. Or, în comuna noastră au fost investite circa 200 mii de dolari, bani care nu pot fi găsiți atît de ușor, indiferent cît de mari ar fi problemele unui sat.” De deservirea și menținerea în stare funcțională a convectoarelor e responsabil un operator școlarizat de o firmă maghiară care a vîndut respectivele aparate. Conform statutului Asociației „Sadîc-gaz”, beneficiarii sînt obligați să păstreze în stare excelentă conducta de gaz. Anul trecut, o parte a gazoductului de presiune joasă a fost deteriorată de ploile mari din iulie. Chiar a doua zi, Asociația a plătit niște muncitori care au remediat conducta.

Colaborarea cu FISM i-a schimbat pe oameni, i-a solidarizat și i-a inspirat în ceea ce privește amenajarea satului. Au fost plantate parcuri pe terenurile virane din preajma satului. În jurul stației de distribuție a gazului sătenii au sădit pomi, fiind interzis păscutul vitelor. Oamenii au devenit mai responsabili, demonstrînd că sînt gospodari nu doar în propria curte. Astăzi, după ce au trăit un șir de experiențe noi pentru o comunitate rurală, ei își dau seama că participarea la soluționarea problemelor locale a depins în mare măsură și de transparența administrației publice locale la colectarea de fonduri și la gestionarea acestora. Altminteri, nu s-ar fi produs atîtea lucruri bune - cu înțelegere și bunăvoință.

Sanda ROMAN

așa-zisele reguli de joc, comunitatea din Sadîc a fost imediat convocată într-o adunare generală. Trebuia scoasă la iveală problema fără de care satul nu putea merge înainte și nici tinde spre condiții de trai decente. Concluzia unanimă la care s-a ajuns a fost cea de a duce la bun sfîrșit un lucru început cîndva – gazificarea satului.

Comunitatea din Sadîc făcuse deja investiții de peste un milion de lei pentru a aduce gazoductul de tensiune înaltă de la Comrat pînă la periferia satului. Erau puțini ca ei în județ. În vremurile cînd mai toată lumea renunța la colhozuri și împărțea patrimoniul acestora, cei din Sadîc au investit totul în conducta de gaze naturale. Și nu au dat greș. Una din condițiile investiției prin intermediul FISM într-un proiect de gazificare era ca gazoductul să fie

conducta de gaze.

Întrucît era vorba de o problemă de interes general, a fost „pus în mișcare” tot satul. Nu era om care să nu știe ce se face. Costul proiectului era de 50 mii de dolari și, conform calculelor făcute de primărie, fiecărei familii i-a revenit obligația să contribuie cu cîte 100 de lei la realizarea acestui proiect.

Astfel, pentru a grăbi lucrările, agenții economici au alocat contribuția pentru angajații lor. Cei din agricultură și-au vîndut producția agricolă și au adus banii la primărie, de unde aceștia erau depuși pe contul bancar al satului. Venind în ajutorul pensionarilor din Sadîc, care nu-și mai ridicaseră pensiile de multe luni, Direcția asistență socială a județului a dispus ca bătrînilor să li se dea regejor pensiile, astfel încît să-și poată aduce și ei

ȘCOALA DIN SCORENI

Avem nevoie de puțină dragoste—n plus

Recent, Centrul „Cvis” de prevenire a instituționalizării copiilor în situație de risc, centru care activează în cadrul școlii medii din satul Scoreni, județul Chișinău, a sărbătorit doi ani de activitate. Cu acest prilej, copiii care frecventează centrul, împreună cu ceilalți elevi, au susținut un concert festiv. De asemenea, ei au organizat o expoziție de lucrări confecționate în cadrul cercurilor de desen, de aplicare, de modelare, de prelucrare a lemnului etc. și au participat la competiții sportive cu genericul „Starturi vesele”.

La festivitate au asistat reprezentanți de la Direcția Elvețiană de Dezvoltare și Cooperare, Fondul de Investiții Sociale din Moldova, Organizația „Salvați copiii”, precum și de la alte centre similare din Soroca, Budești și Criuleni.

O școală pentru toți

„Cvis” se descifrează simplu: Copiii - viitorul societății. Deschis oficial în februarie 2001 în cadrul școlii medii din satul Scoreni, Centrul „Cvis” a devenit un refugiu pentru copiii cu deficiențe fizice și pentru cei din familiile nevoiașe, precum și un loc atractiv pentru ceilalți copii din Scoreni.

Centrul este dotat cu cabinet de psihoterapie, cu o sală de reabilitare fizică utilată cu aparate performante pentru exerciții fizice, sală de meditație și odihnă dotată cu televizor, casetofon, jocuri ce dezvoltă intelectul și chiar jucării obișnuite. Toate acestea au fost realizate în decursul a doar doi ani de către membrii Asociației obștești „Cvis”, adică de părinți și pedagogi. Din discuția cu cadrele didactice, am înțeles că asociația a fost creată cu scopul de a susține financiar prin noi modalități activitatea școlii.

Datorită activităților organizate de colectivul didactic și proiectelor implementate prin intermediul centrului a fost reparată școala, atât în interior, cât și în exterior, a fost rezolvată problema școlarizării și, de asemenea, a fost preîntâmpinată instituționalizarea copiilor cu handicap fizic și mental și a celor aflați în situație de risc.

Două probleme importante au fost tranșate

„În 1998, la sfârșitul anului, când abia fusesem numită în funcție, instituția se afla într-o stare deplorabilă, iar abandonul școlar atinsese cote îngrijorătoare, ne mărturisește directoarea școlii Maria Vinițchi. Potrivit documentelor oficiale, circa 60 de elevi nu frecventau școala, însă în realitate

te numărul acestora era de aproape 100 de copii. În majoritate, aceștia erau copii cu retard sau cu deficiențe fizice, din familii sărace, copiii de care nu se ocupă nimeni acasă.”

După mai multe demersuri, școala din Scoreni a reușit să obțină de la guvern 100 de mii de lei pentru renovarea acoperișului și construcția sobelor care au fost conectate la sistemul de încălzire al școlii. Aceste sobe au înlocuit cazanele: dau căldură la fel ca cele obișnuite, dar, totodată, încălzesc și apa din sistemul de încălzire.

Între timp, a început colaborarea cu FISM. În anul 2000, prin intermediul Asociației „Cvis”, școala din Scoreni a obținut finanțare pentru realizarea unui microproiect care prevedea reabilitarea sediului său și crearea Centrului de prevenire a instituționalizării copiilor în situație de risc. „Obiectivele pe care ni le-am propus au fost repararea școlii și reintegrarea socială a copiilor care, din cauza problemelor de ordin fizic, psihic sau material cu care se confruntă, sînt lăsați sau chiar impuși de părinți să stea acasă, iar în multe cazuri - trimiși în instituții speciale”, spune Maria Vinițchi.

Costul total al microproiectului a fost de 55 mii de dolari. Contribuția comunității în bani cheș - de 17 mii de lei, iar restul - în muncă fizică. Mai târziu, tot cu suportul FISM, școala a obținut încă 10 mii de lei pentru reparația podelelor în blocul A.

Copiii cu invaliditate gravă frecventează școala

În prezent, la centru vin 51 de copii, dintre care 14 cu handicap fizic, 13 cu retard și 24 din familii socialmente vulnerabile, inclusiv 9 copii cu un singur părinte. Pentru a-i ajuta pe acești copii să se integreze mai ușor în societate, lucrătorii centrului au decis să nu-i separe de cei sănătoși, incluzându-i în clasele obișnuite. Chiar și cei cu invaliditate gravă frecventează școala alături

de ceilalți elevi, participă în egală măsură la activități școlare: ikebana, croitorie, broderie, croșetare, diverse cercuri artistice etc. „Dacă, la început, copiii bolnavi stăteau oarecum stînjiți, iar ceilalți îi tratau cu o anumită rezervă, acum situația s-a schimbat, povestește directoarea. Avem elevi dependenți de cărucior care frecventează școala și, pentru că scările școlii nu sînt acomodate pentru a circula cu scaunul cu roțile, colegii acestor copii îi ajută să se deplaseze la etajele superioare.”

De asemenea, copiii cu handicap beneficiază de ședințe de întreprindere a sănătății, cum ar fi masajul sau gimnastica curativă efectuate de un kinetoterapeut care activează la cen-

trul aceluiași proiect este prevăzută alimentația copiilor o dată pe zi. În plus, centrul a obținut în repetate rînduri ajutoare alimentare de la Fundația Medicilor din Moldova și primăria din Scoreni.

Pe timp nefavorabil, îndeosebi atunci cînd pe drumuri e ghețuș sau multă zăpadă, copiii dependenți de cărucior nu se pot deplasa la școală și studiază acasă, fiind vizitați de către profesori și copiii voluntari. Datorită acestor eforturi, în prezent toți copiii de vîrstă școlară sînt încadrați în procesul de studii.

Un centru necesar

„Unde-i directoarea mea?”, așa se adresează învățătorilor un băiețel măruntel. Îi zice Alexandru Marciuc, este elev în clasa IV-a și este orfan. De fapt, locuiește cu mama vitregă, dar, într-un moment de cumpănă, rudele au vrut să-l dea la casa de copii și Alexandru știe că datorită doamnei directoare a rămas să trăiască în familie. În plus, are un defect la mîină - s-a născut cu degetele lipite și din această cauză îi vine cam greu să lucreze. Însă chiar și așa, confecționează marionete pentru teatrul de păpuși. Alexandru afirmă că se simte foarte bine la centru: „Ne uităm la televizor, ascultăm muzică”. Îi mai place să joace șah cu învățătoarele. „Cînd cîștig eu, cînd ele, așa-i”, remarcă băiatul cu un aer de filosof.

Ionel Moruz este elev în clasa V-ea și zice că s-ar plitisi cumplit dacă la un moment dat Centrul „Cvis” ar dispărea sau ar fi închis. El învață la școala din Scoreni doar de doi ani. A venit aici de la Chișinău. „Dacă ar fi să aleg între școala în care am învățat la Chișinău și aceasta, aș rămîne la Scoreni. Aici e mai bine, pentru că profesoarele sînt mai bune la suflet, se poartă frumos cu noi. Și este cu mult mai interesant, fiindcă în cadrul Centrului „Cvis” putem să ne

ocupăm cu foarte multe lucruri distractive și folositoare.”

„Deschiderea unui asemenea centru a fost foarte necesară pentru că în localitatea noastră mulți copii se află în dificultate, consideră Elena Iordache, învățătoare și angajată la Centrul „Cvis” și, totodată, mamă a unui copil care are un defect de vedere. Aici, la centru, se atrage o atenție deosebită nu numai copiilor, ci și părinților acestora care, atunci cînd au nevoie de un sfat în privința educației copilului, a instruirii sau a îngrijirii lui, știu că are cine să-i ajute.”

Noi intenții și planuri de viitor

Colectivul „Cvis”-ului este conștient că pentru asigurarea existenței centrului nu este rațional să conteze doar pe faptul că ONG-ul ar putea obține finanțare din partea diverselor organizații. De aceea, profesorii intenționează să inițieze anumite activități care ar permite susținerea financiară a centrului. „Ne gîndim să producem ceva, cum ar fi, spre exemplu, lăzi pentru fructe și legume, care sînt foarte întrebate pe piață, se destăinuie Maria Vinițchi. Pe teritoriul satului avem multe clădiri ale întreprinderilor care staționează și pe care le-am putea folosi în acest scop. Operațiile mai complicate ar putea fi efectuate de către specialiști, iar ceea ce este mai ușor - de către elevii din clasele mari. Din profitul obținut am putea menține activitatea centrului”, consideră ea. Următorul obiectiv pe care și-l propun membrii Asociației obștești „Cvis” este să găsească posibilități de a-i ajuta pe copiii în situație de risc și după absolvirea școlii, pentru că, de regulă, tinerii cu handicap își găsesc cel mai greu un loc de muncă.

Natalia RĂILEANU

Centrul CONTACT ANUNȚĂ

Programul de instruire continuă

Centrul Național de Informare și Asistență pentru ONG-uri CONTACT anunță Programul de instruire continuă pentru reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și ai grupurilor de inițiativă. Programul de instruire continuă derivă direct din misiunea Centrului CONTACT care se concretizează în sprijinirea sectorului asociativ prin oferirea de servicii de instruire, consultanță și informare.

Scopul programului este de a contribui la creșterea eficienței activității ONG-urilor și, implicit, creșterea calității prestației lor în contextul societății. Instruirea membrilor asociațiilor în diverse aspecte ale managementului asociativ devine un imperativ în condițiile creșterii permanente a numărului de organizații, membrii cărora nu au o pregătire necesară în domeniul managementului asociativ, fapt ce produce deficiențe în activitate și, chiar, deseori împiedică la dezvoltarea normală a organizațiilor.

Programul presupune promovarea activităților de training. La seminare pot participa membrii organizațiilor neguvernamentale care dovedesc apartenența la o organizație. La seminarele privind cadrul legislativ și înregistrarea unei organizații neguvernamentale pot să participe și persoane care nu sînt încadrate într-o asociație.

Frecvența seminarelor în programul Instruire continuă va fi de cîte unul pe săptămînă. În cazul cererii sporite este posibilă o creștere a numărului de seminare. Numărul de participanți nu va depăși 25 de persoane.

Pe parcursul anului 2003 Centrul CONTACT va promova seminare în următoarele domenii:

Cadrul legislativ și înregistrarea unei organizații neguvernamentale

La momentul cînd vă decideți să creați o asociație este absolut important să cunoașteți cadrul legal existent în Republica Moldova referitor la activitatea și funcționarea organizațiilor obștești. În plus, pentru a economisi din timp și energie, în cadrul acestui seminar puteți beneficia de o instruire calificată privind elaborarea pachetului de documente necesar înregistrării, precum și procedurile și instanțele pe care trebuie să le treceți în procesul de înregistrare a organizației.

Scrierea propunerii de finanțare

În cadrul seminarului veți lua cunoștință de tehnicile de elaborare a unei cereri de finanțare. Veți învăța cum să vă adaptați cererile dvs. la rigorile finanțatorilor și de ce este necesar de urmat anumite reguli în scrierea unui proiect. O cerere de finanțare bine întocmită va facilita acumularea de fonduri pentru realizarea obiectivelor pe care și le-a fixat organizația din care faceți parte.

Colectare de fonduri

Nimeni nu dă bani de dragul filantropiei, ci pentru că dorește să se implice în rezolvarea unor probleme ce afectează viața unor comunități umane. Cum puteți proiecta o campanie de colectare de fonduri pentru propriile activități veți putea afla în cadrul acestui seminar. Sursele financiare nu sunt atât de ușor accesibile. Este important să știți cum să abordați finanțatorii pentru ca să beneficiați de fondurile disponibile pentru comunitatea asociativă.

Managementul resurselor umane

Una din cele mai importante resurse într-o asociație sunt resursele umane. Cum puteți eficientiza participarea membrilor organizației în cadrul activităților organizate, dar și cum să stabiliți un climat de încredere și cooperare între membri, pe de o parte, și între membri și manager, pe de altă parte, veți putea însuși în cadrul acestui seminar. Relațiile umane într-o asociație pot deveni cheia succesului organizației dvs, în condițiile în care ele sunt dinamice și bazate pe încredere și cooperare, dar și pe o distribuție clară a responsabilităților.

Managementul voluntarilor

Activitatea oricărei organizații se bazează pe munca de voluntariat. Acest seminar vă oferă tehnici de recrutare, încadrare și menținere a voluntarilor. Voluntarii sunt cei care vă ajută și nu cei care vă servesc.

Planificare strategică

Dacă vreți să știți ce doriți să realizați și cînd și cum veți reuși, este necesar să vă planificați minuțios activitățile. Planificarea strategică reprezintă un demers prin care o asociație își orientează activitatea viitoare hotărînd ce vrea să realizeze, ce și cînd va reuși. În cadrul seminarului participanții vor lua cunoștință de tehnicile și procedeele de planificare de scurtă durată și de componentele unui plan strategic.

Managementul organizației

Activitatea unei organizații devine eficientă dacă fiecare membru al ei își cunoaște rolul lui în asociație. Distribuția competențelor și cunoașterea acestor competențe de către membrii organelor de conducere, angajați și membri voluntari poate fi calea de succes a oricărei organizații.

Pentru informații suplimentare contactați-ne la: or. Chișinău, str. București 83, tel. 23-39-47, 23-39-48.

PROGRAMUL CANADIAN PENTRU INIȚIATIVE LOCALE

1. SCOPURI ȘI OBIECTIVE

Scopul programului canadian pentru inițiative locale (Canada Fund-CF) este de a sprijini dezvoltarea unei societăți civile puternice, viabile și pluraliste în contextul economiei de piață, prin facilitarea participării active a grupurilor și organizațiilor voluntare non-profit în procesul reformei sociale, economice și politice.

2. PRIORITĂȚILE PE ȚĂRI PENTRU ANUL FISCAL 2001/02. MOLDOVA

- Sprijinirea dezvoltării capacității ONG-ilor;
- Sprijinirea dezvoltării economice;
- Încurajarea protecției omului și a dezvoltării resurselor umane;
- Îmbunătățirea protecției mediului;
- Sprijinirea dezvoltării conștiinței civile democratice prin stimularea creșterii angajării și participării cetățenilor;
- Stimularea cooperării dintre ONG-urile locale și autoritățile publice;
- Acordarea de asistență grupurilor defavorizate, cum ar fi persoanele cu handicap.

3. CINE POATE SOLICITA GRANTURI

Contribuțiile pot fi acordate grupurilor și organizațiilor neguvernamentale și comunităților locale în vederea implementării de proiecte în beneficiul comunității.

Fondurile nu pot fi acordate unei persoane fizice în vederea obținerii de beneficii personale.

4. CRITERII DE ELIGIBILITATE

Proiectele trebuie să fie compatibile cu obiectivele și programele reformei economice și politice a guvernului

național.

Exemple de activități sprijinite de programul Canada Fund:

- Seminare de pregătire ce vizează întărirea capacității ONG-urilor;
- Activități menite să atragă participarea voluntarilor și să crească participarea civică în rezolvarea problemelor legate de spațiile verzi și administrarea deșeurilor;
- Educarea populației în scopul descreșterii violenței și abuzului împotriva femeilor și copiilor.

Contribuțiile primare pentru proiect trebuie folosite în scopurile declarate. Proiectele aprobate trebuie să fie unice și nu este permis ca acestea să fie duplicate, variante corectate sau o formă de finanțare canadiană simultană a unor proiecte deja finanțate de către guvernul canadian.

Studiile de fezabilitate nu sunt eligibile pentru acest program.

Contribuția canadiană nu poate depăși valoarea de 6000 dolari SUA.

Propunerile de proiect trebuie trimise către:

Daniela Topîrceanu, CFLI Officer, Canadian Embassy, Technical Cooperation Section, 36, Nicolae Iorga Street, 71118 Bucharest, Romania, tel. +40-1-307 5097, 307 5059 (on Wednesdays, from 09:00 a.m. to 05:00 p.m.), tel. +40-1-781 6212 (marti si joi - 09:00 -17:00), mobil: +40-91 812 882,

e-mail: daniela.topirceanu@dfait-maeci.gc.ca, daniela_topirceanu@hotmail.com

Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor din Moldova CONTACT cu susținerea financiară a Fundației Soros Moldova anunță continuarea Programului Dezvoltare Comunitară în anul 2003

Scopul programului este de a contribui la dezvoltarea comunităților rurale prin implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor comunității.

Programul Dezvoltare Comunitară este o componentă a programelor Societate Civilă, Femei și Administrație Publică Locală a Fundației Soros Moldova, administrat de Centrul CONTACT.

În cadrul programului se anunță un concurs de granturi mici pentru proiecte inițiate de organizații neguvernamentale, administrația publică locală, alte instituții din comunitățile rurale (grădinițe, școli, spitale etc.).

Proiectele trebuie să fie sprijinite de comunitate în proporție de minim 10% (minim 2% din suma solicitată - în bani, restul - în formă liberă) din costul total. Suma maximă a granturilor acordate va fi echivalentul în Lei Moldovenești a 1000 de dolari SUA.

Procedura de prezentare a proiectului

Proiectele urmează să fie prezentate în 3 exemplare elaborate în baza unei cereri de finanțare tipizată, tipărite (computer, mașina de dactilografiat), în limba română sau rusă.

Informația amănunțită referitoare la specificul programului (condiții, procedura de selectare, criteriile de analiză și evaluare a proiectelor etc.) se găsește în Ghidul programului.

Pentru consultanță, obținerea cererii-tip de finanțare și a Ghidului programului vă puteți adresa la oficiile Centrului CONTACT din:

Chișinău (str. București 83, tel. 233946, 233947, 233948),

Bălți (str. Pușkin 38, tel. 231 20157),

Cahul (Piața Independenței 1, of. 29, tel. 239 28993),

Soroca (bd. Ștefan cel Mare 20, tel. 230 26023),

Comrat (str. Galățană 17, tel. 238 23516).

Datele limită de prezentare a proiectelor sînt 4 aprilie și 11 iulie 2003, ora 17.00.

EURASIA

Program de granturi

La momentul actual, Fundația Eurasia oferă susținere financiară pentru proiecte necomerciale, novatoare, cu o finalitate și rezultate bine definite, care se încadrează în următoarele domenii prioritare:

- dezvoltarea antreprenoriatului privat;
- administrație publică și politici publice;
- societate civilă.

Fundația Eurasia NU acordă sprijin financiar pentru următoarele tipuri de activități: burse pentru studii, asistență umanitară, programe de asistență și reabilitare psihologică, cercetări tehnico-științifice, medicină și ramuri similare, cultură, cercetări în domeniul istoriei și ecologie.

Pentru informații suplimentare, vă puteți adresa la Reprezentanța în Moldova a Fundației Eurasia: tel./fax. (022) 24.76.03 sau e-mail: eurasia@eurasia.mldnet.com, www.eurasia.org